

JEAN GABIN VA INTERPRETAR LA VERSIÓ CINEMATogrÀFICA DE 'LA BÈSTIA HUMANA'. GAUMONT

La set hereditària de l'homicidi

JOAN GARÍ

Séverine, criatura tranquil·la i passiva, no d'una bellesa exultant però sensual a la seua manera, s'ha casat amb Roubaud, sots-cap de l'estació de Le Havre. El matrimoni frueix de l'estranya protecció de l'ancià Grandmorin, un dels directius de la companyia ferroviària. Un dia, Roubaud descobreix la veritat: figurava que l'anell que duia Séverine —una petita serp d'or amb el cap de robí— l'hi havia regalat sa mare; en un moment de distracció, però, la jove revela que és un present de

Grandmorin. Roubaud embogeix, i ho comprèn tot. "Les sobres d'un vell!", xiscla, mentre cau sobre la dona. La pallissa és monumental, però el ferroviari no la mata. Qui mereix morir és Grandmorin, i ho farà a dalt d'un tren. L'escena, tanmateix, és contemplada pel maquinista Jacques Lantier. En el judici, de tota manera, no s'aclareix res i el cas és sobresegut.

Lantier és un tipus peculiar. Davant les dones, sent un irreprimible impuls homicida. "La sentia, aquesta esquerda hereditària", rona el narrador, la màscara a través de la qual Émile Zola, l'autor, fa xup-xup en l'olla del relat amb les

LA BÈSTIA HUMANA
ÉMILE ZOLA
L'AVENÇ
TRADUCCIÓ DE
JOSEP MARIA MUÑOZ LLORET
512 PÀG. / 21 €

seues teories del pes de l'herència en els cervells criminals. La creença que l'impuls homicida venia determinat per una fosca cadena genètica és un dels tòpics predilectes de finals del segle XIX.

Sorprenentment, la narració es resolrà en un *ménage à trois*: Roubaud es dissipa en el joc i deixarà que Séverine i Jacques tinguin una relació. La jove esposa descobreix, en braços del maquinista, la delinqüència del plaer sexual, que la brutalitat afectiva de Roubaud li havia estalviat fins ara. Lantier, al seu torn, oblida, al llit amb ella, l'antic impuls assassí, i es creu curat. Tot sembla somriure a la parella. Fins i

tot el secretari del ministeri de Justícia, Camy-Lamotte, que disposa de proves de la culpabilitat del matrimoni en l'afer Grandmorin, no els delata. Al capdavall, "vetllava únicament pel decòrum del règim al qual servia", perquè *La bèstia humana* també és una reflexió sobre l'ordre social, la seua immutabilitat injusta.

El tren, una fascinació fatal

Però el tren, que no semblava que s'haguera d'aturar mai, també pot descarrillar. I ho farà. La locomotora que condueix Jacques és, per cert, comparada sovint a una dona. Hi crema, en efecte, la mateixa passió turbulenta que mou Séverine quan planeja assassinar Roubaud. O la que batega al cor de Flore, l'amiga de Jacques —enamorada d'ell— que provocarà l'accident ferroviari que precipitarà el final d'aquest relat. La fascinació pel tren —el gran invent del XIX— és també l'admiraçió consegüent per les motivacions de les accions humanes.

El que triomfa al final és "la set hereditària de l'homicidi", en el que és la culminació d'un relat superb, d'una tensió i d'un desenvolupament formidables. Envege el traductor, Josep Maria Muñoz Lloret. Ha fet una faena magnífica, però a més s'ho deu haver passat molt bé, recreant aquestes frases perfectes: "*Et, pendant que la porte du foyer était restée ouverte, un reflet de fournaise, en arrière sur le train, comme une queue flamboyante de comète, avait incendié la neige, pleurant au travers, en larges gouttes d'or*" ("I, mentre la porta del fogar havia estat oberta, un reflex de foguerada, a darrere el tren, com una cua flamejant de cometa, havia incendiat la neu, plovent a través, en amples gotes d'or").

De les dones més explosivament sensuais en diem que "estan com un tren", metàfora que sempre m'ha fascinat. En *La bèstia humana*, dones i trens són una barreja letal. Després hi ha l'herència...♦

Identitats simultànies i altres assumptes quotidians

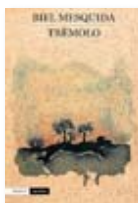
SIMONA ŠKRABEC

Si Biel Mesquida hagués escrit una novel·la, diríem que *Trèmo* mostra una polifonia de veus, que la galeria de tipologies humanes és impressionant i que les relacions entre els personatges desgranen els matisos més subtils. Però Mesquida no ha fet una novel·la i ens ha estirat la catifa de sota els peus. Els contes són tan breus que duren tot just una alenada: inspirar-llegir-expirar i s'ha acabat. Les anècdotes no tenen cap connexió, els personatges no passen d'un conte a l'altre. Però totes aquestes històries són ara i aquí, és a dir que parlen d'una època i d'un lloc molt concrets.

Mesquida construeix allò que Benedict Anderson va anomenar una "comunitat imaginada". Som davant d'un teixit literari que funciona com un univers complet i amb el qual és fàcil identificar-se. No costa gens pensar que els nos-

tres veïns són una velleta anarquista, un personatge esmunyedit que vol comprendre l'exili de les noies condemnades a vendre el seu cos o l'empresari que es deixa endur per la passió en una casa de parets de vidre, pensant que a ell mai ningú el pot ni observar ni avaluar ni allisonar. Totes aquestes vides són ara i aquí, comparteixen amb nosaltres els mateixos carrers. La consciència de simultaneïtat ens lliga en una comunitat de destins, perquè compartim l'aire que respirem, perquè compartim un temps que és indivisible.

Però resulta impossible definir on són les fronteres d'aquesta comunitat. Qui s'hi inscriu i qui no? Anderson va definir l'espai nacional —és d'això que va el seu cèlebre estudi— com l'espai de les seguretats. Ens identifiquem amb aquelles circumstàncies que ens fan sentir com a casa, segurs, còmodes, fora de tot perill. La crònica d'una societat pretén donar sempre la seguretat de pertinença. És allí, en aquell laberint ur-

TRÈMOLO
BIEL MESQUIDA
EMPÚRIES
224 PÀG. / 17 €

bà —normalment, encara que la ruralitat té la seva parcel·la en la història de la novel·la—, on nosaltres també habitem i ens movem com un peix a l'aigua.

Revelar la indescriptible bellesa

Mesquida trenca aquesta seguretat de saber-se part d'un tot i ho fa amb l'arma més esmolada: la llengua. No estalvia cap esforç, no dona cap concessió. Allò que utilitzem per parlar cada dia és aquí convertit en una cursa d'obstacles i, alhora, en un museu d'una bellesa incommensurable. Primer cal adonar-se de les inèrcies que arrosseguem pel simple fet de parlar. La llengua ens obliga a condemnar aquest comportament i elevar aquest altre, sense ni tan sols reflexionar. I llavors, després d'aquesta sacsejada que cal reaprendre a pensar sense esquemes fixos, l'autor ens revela la bellesa, aquella indescriptible, momentània sensació que allò que tenim davant dels ulls hauria de perdurar per sempre.

L'exercici de realisme de Biel Mesquida esborra els models caducs per trobar una expressió que pugui fer visible la complexitat. Cal poder explicar les identitats simultànies, cal poder preservar les percepcions més ínfimes. Per aconseguir-ho, Mesquida ens estafa una altra característica bàsica dels universos novel·lescos, el punt fix d'observació. *Trèmo* ens regala una mirada poètica, la mirada d'algué que se sap dividit i insegur i perseguit per la consciència de la fugacitat. És urgent trobar la Forma, cal inventar un receptacle prou sòlid per salvar almenys algun fragment de la vida, d'aquest batec constant, però tan fràgil.

"La mar es va amotinar entre Puerto Rico i Haití i se l'en va dur al fons de les seves solituds" és una d'infinites frases d'aquest llibre sobre la vida que s'esmuny, constantment, irremediablement, per sempre —només ens queden unes poques paraules que surten a la superfície, trencades, solitàries, com les restes d'un naufragi...♦